



Valmennus uudessa vammaispalvelulaissa

Kehitysvammaisten Tukiliitto

Anne Saarinen 29.5.2023



Tukiliiton oikeuksienvalvonta

- Juristit Tanja Salisma ja Saara Kokko, vammaispalveluiden asiantuntija
HTM Anne Saarinen
- Valtakunnallinen vaikuttamis- ja verkostotyö
- Lakineuvonta puhelimitse 040 177 3 771
ma ja to klo 10-14, ti ja ke klo 12-15
- Lakineuvonta sähköpostilla
lakineuvonta@tukiliitto.fi
- <https://www.tukiliitto.fi/tuki-ja-neuvot/>



Lain peruslähtökohtia

- **Diagnoosineutraalisuus.**
- **Ei ikärajoja** (ikäntymisrajaus poistettiin).
- **Asiakaslähtöisempi asiakasprosessi**, jossa lapsiin tulee kiinnittää erityistä huomiota.
- Lain mukaiset erityispalvelut turvataan edelleen pääosin **subjektiivisina oikeuksina**.
- StV totesi lisäksi mietinnössään, että hyvinvointialueiden tulisi käyttää kehitysvammaisten ja autismikirjon henkilöiden **elämänmittaisia, välttämättömiä palveluita järjestäessään** ensisijaisesti ulkoisten sopimuskumppanien kanssa **kestäviä järjestämistapoja**, kuten henkilökohtainen budjetointi, yksilöllinen maksusitoumus tai palveluseteli → sovellettava yhdenvertaisesti.



Lain tarkoitus (1 §)

- **1 § Lain tarkoitus**

Tämän lain tarkoituksena on:

- 1) toteuttaa vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa sekä ehkäistä ja poistaa niiden toteutumisen esteitä;
- 2) tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista;
- 3) turvata vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen ja edun mukaiset, riittävät ja laadultaan hyvät palvelut.

Lain tarkoituksen tulee ohjata sen soveltamista ja palvelujen järjestämistapaa



Lain soveltamisala (2§) 1/2

- Lakia sovelletaan **vammaiseen henkilöön, jonka**
 - vamman tai sairauden aiheuttama fyysinen, kognitiivinen, psyykkinen, sosiaalinen tai aisteihin liittyvä toimintarajoite on pitkäaikainen tai pysyvä;
 - vamma tai sairaus yhdessä yhteiskunnassa esiintyvien esteiden kanssa estää osallistumisen yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa (eli ns. vammaisuuden sosiaalinen malli); ja
 - itsenäisen elämän, osallisuuden tai yhdenvertaisuuden toteutuminen edellyttää **välttämättä** tämän lain mukaisia palveluita.
- Erityispalveluja tämän lain perusteella, jos vammaisen hlö ei saa yksilöllisen tarpeen mukaisia ja sopivia palveluja muun lain nojalla, huomioiden edelleen asiakkaan edun ensisijaisuuden periaate.



VPL:n mukaiset erityispalvelut (6 §)

- Valmennus (läheisille osin määrärahasidonnainen)
- Henkilökohtainen apu
- Erityinen osallisuuden tuki
- Tuettu päätöksenteko
- Vaativa moniammatillinen tuki
- Asumisen tuki
- Lapsen asumisen tuki
- Esteettömän asumisen tuki
- Lyhytaikainen huolenpito
- Päivätoiminta
- Kehitysvammaisten henkilöiden työtoiminta
- Liikkumisen tuki
- Taloudellinen tuki (määrärahasidonnainen)
- Muut lain tarkoituksen toteuttamiseksi tarpeelliset palvelut ja tukitoimet (määrärahasidonnainen)



Valmennus (7 §) 1/2

- **Vammaisella henkilöllä on oikeus saada valmennusta**, jos hän tarvitsee tukea:
 - oppiakseen uusia tai vahvistaakseen olemassa olevia itsenäisessä elämässä tarvittavia taitoja taikka
 - toimiakseen elämässään tapahtuvassa muutostilanteessa tai valmistautuakseen tällaiseen tilanteeseen.
 - Edellytyksenä lisäksi, että vastaavaa valmennusta ei ole mahdollista saada lääkinnällisenä kuntoutuksena.
- Palvelun **tarkoituksena** on vahvistaa vammaisen henkilön itsenäisessä elämässä tarvittavia taitoja ja parantaa hänen toimintakykyään elämän muutostilanteissa.
 - **Itsenäisessä elämässä tarvittavia taitoja** esim.:
kommunikaation ja vuorovaikutuksen taidot, teknisten laitteiden ja digisovellusten käyttö, ympäristön hahmottaminen ja liikkuminen erilaisissa toimintaympäristöissä, ajan hahmottaminen, kodinhoidon suunnittelu ja toteutus, asiointi, rahankäyttö ja muut vastaavat toiminnot.



Valmennus (7 §) 2/2

- **Tavoitteellinen ja määräaikainen palvelu**, johon sisältyy:
 - 1) Tiedollisten ja toiminnallisten taitojen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen harjoittelu
 - 2) Viittomakielen opetus tai puhetta tukevien ja korvaavien kommunikaatiokeinojen käytön ohjaus
 - 3) Vammaisen henkilön toimintakyvyn, toimintaympäristön tai perhetilanteen muuttuessa taikka muissa vastaavissa elämän muutostilanteissa annettava tuki.
- **Perheellä ja muilla läheisillä henkilöillä oikeus** saada osana vammaisen henkilön palvelua viittomakielen opetusta ja puhetta tukevien ja korvaavien kommunikointikeinojen käytön ohjausta sekä valmennusta muutostilanteiden tukemiseksi, jos se on tarpeen vammaisen henkilön valmennukselle asetettujen tavoitteiden toteutumiseksi.
- Muuta valmennusta myönnetään perheelle ja läheisille harkinnanvaraisesti.



Valmennuksen toteuttaminen (8 §)

- Valmennuksen tavoitteet, sisältö, tarvittava määrä ja toteutustapa arvioitava yhdessä vammaisen henkilön ja tarvittaessa hänen läheistensä kanssa.
- Päätökseen kirjattava valmennuksen sisältö, määrä ja toteutustapa ottaen huomioon vammaisen henkilön asiakassuunnitelmaan kirjatut yksilölliset tarpeet ja oma näkemys tarvittavasta valmennuksesta sekä sen tavoitteista.
- Valmennus tarvittaessa suunniteltava ja toteutettava yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon, erityisesti kuntoutuksen, sekä opetuksen ammattilaisten kanssa.
- Palvelun järjestäjän ja tuottajan seurattava tavoitteiden toteutumista.
- Valmennusta voidaan toteuttaa henkilökohtaisena tai ryhmässä annettavana palveluna taikka osana muuta palvelua.



Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

- Voimaantulo lokakuun alusta 2023.
 - Tuetun päätöksenteon säännökset voimaan 1.1.2025.
 - E erityisen osallisuuden tuen isommat minimituntimäärät voimaan 1.1.2025 (20 h/kk) ja ja 1.1.2026 (30 h/kk).
- Nykyisten VPL:n ja KVL:n mukaiset palvelupäätökset, ml. EHO:t, ovat voimassa päätökseen merkityn ajan, ellei asiakas toivo sen aiempaa muuttamista uuden lain mukaiseksi tai hänen tarpeensa vaadi päätöksen muuttamista.
 - Kaikkien päätösten tulee olla uuden lain mukaisia kolmen vuoden kuluttua uuden lain voimaantulosta (VPL 42.3 §, KVL 82.4 §)
- Voimaantulosta ja siirtymäsäännöksistä ks. [Tukiliiton Juristi vastaa –teksti](#)
- Ks. Aihepiiristä myös THL:n [Vammaispalvelujen käsikirjasta](#).



Kiitos!



- [STM toimeenpanokoulutuksen materiaalit](#)
- Tukiliitto syksyn Vammaisoikeuden webinaarit 26.9., 31.10., ja 28.11.
- [Uusi VPL Finlexissä](#)
- [THL Vammaispalvelujen käsikirja, vammaispalvelulainsäädännön uudistus](#)
- Kysymyksiä: lakineuvonta@tukiliitto.fi